

Ülevaade 2012. aastal Euroopa Inimõiguste Kohtusse ja ÜRO inimõiguste komiteele Eesti Vabariigi vastu esitatud individuaalkaebuste kohta

Ülevaate on koostanud Vabariigi Valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Kohtus, Välisministeeriumi juriidilise osakonna rahvusvahelise õiguse büroo vanemjurist Maris Kuurberg (maris.kuurberg@mfa.ee, telefon 6377400). Ülevaates käsitletakse individuaalkaebusi, mis on esitatud Eesti Vabariigi vastu Euroopa Inimõiguste Kohtule Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi *konventsioon*) alusel ning ÜRO inimõiguste komiteele ÜRO kodaniku- ja poliitiliste õiguste pakti ja selle lisaprotokollide alusel (vt ülevaate lisa – asutusesiseseks kasutamiseks). Ülevaade koosneb järgmistest alajaotustest

1. Üldinformatsioon arengutendentsidest Euroopa Inimõiguste Kohtus
2. 2012. aastal Eesti Vabariigi suhtes tehtud sisulised otsused
3. 2012. aastal Eesti Vabariigi suhtes tehtud otsused kaebuste vastuvõetavuse kohta
4. 2012. aastal Eesti Vabariigi suhtes tehtud otsused kaebuste kohtuasjade nimistust kustutamise kohta
5. Eesti suhtes tehtud kohtuotsuste täitmine

1. Üldinformatsioon arengutendentsidest Euroopa Inimõiguste Kohtus

* Statistikast

Esmakordselt on 2012. aastal jäänud Euroopa Inimõiguste Kohtule (edaspidi *EIK*) esitatud kaebuste arv samasse suurusjärku kui 2011. aastal ning läbivaatamata kaebuste arv on vähenenud. Alates 1998. aastast on EIKi esitatavate kaebuste arv ning läbivaatamata kaebuste jääk seni iga-aastaselt suurenenud.

Võrreldes 2011. aasta sama perioodiga (11 kuud) on EIK ainuisikuliselt asju läbivaatavale kohtunikule, kolmeliikmelisele komiteele või kojale läbivaatamiseks edastanud 62000 kaebust (2011. aasta 11 kuu jooksul 61100 kaebust); kaebuste arv, mida ei ole ühelegi eelnimetatud formatsioonile veel edastatud on 19100 (2011. aasta 11 kuu jooksul 22200 kaebust); ja kaebusi, mis selgelt ei vasta nõuetele ning mida kohtulikele formatsioonidele ei edastatagi, on 17450 (2011. aasta 11 kuu jooksul 12050 kaebust). Viimases osas on selge tendents kaebuste nõuetelevastavuse rangema hindamise suunas, mida on EIKil palutud teha ka Brighton'i deklaratsioonis (pikemalt allpool). Kokku on EIKis 30. novembri 2012 seisuga ootel 132 250 kaebuse lahendamine; 30. novembril 2011 oli see arv 152 800. Menetluses olevatest kaebustest on 68,1% esitatud 6 riigi vastu (22% Venemaa, 13,2% Türgi, 10,7% Itaalia, 7,9% Ukraina, 7,5% Serbia ja 6,8% Rumeenia).

Läbivaatamata kaebuste arvu vähenemine tuleneb suures osas 1. juunil 2010 jõustunud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi *konventsioon*) 14. protokolliga tehtud muudatustest. Nimelt on ainuisikuliselt asju lahendava kohtuniku institutsioon osutunud väga tõhusaks vastuvõetamatute kaebuste lahendamisel (kui 1. jaanuarini 2012 oli selliseid läbivaatamata kaebusi 92 050, siis 31. oktoobril 2012 26% vähem – 67 900). Oluline on ka see, et 14. protokolliga jõustunud uue vastuvõetamatuse kriteeriumi kohaldamise üleminekuaeg on möödunud ning alates 1. juunist 2012 võivad sellel alusel kaebusi vastuvõetamatuks tunnistada ka ainuisikuliselt asju lahendavad kohtunikud ja kolmeliikmelised komiteed¹.

Teisalt 14. protokollil alusel loodud korduvkaebusi lahendavad kolmeliikmelised komiteed ei ole veel täie võimsusega tööle hakanud. Võrreldes 2012. aasta algusega on nende käes olevate läbivaatamata kaebuste arv tõusnud 46% - 13 700 kaebuselt 20 000 kaebuseni. Selle põhjuseks on eelkõige seitsmeliikmeliste kodade poolt asjade arvukam üleandmine komiteele. Kuna komiteed peaksid oma töös kojast kiiremad olema (sest korduvkaebusi ei arutata samasuguse süvenemisega nagu uusi kaebusi), siis kaalub EIK võimalust, et lugeda tulevikus korduvkaebusteks ka kaebused, millega analoogsetes asjades on teiste riikide suhtes tuvastatud rikkumised. EIK eeldab seega, et riigid peaksid põhimõtteliselt järgima ka EIK üldist kohtupraktikat. Samuti on EIK teatanud, et uut

---

¹ Konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti b kohaselt tunnistab EIK vastuvõetamatuks kaebuse, kui kaebuse esitaja ei ole kandnud märkimisväärset kahju. Alates 1. juunist 2010 võis kahe aasta jooksul sellel alusel otsuseid teha vaid seitsmeliikmeline koda, et kujundada väiksemate kohtuformatsioonide jaoks välja kohtupraktika.

süsteematilist või struktuurilist probleemi tõstatavate kaebuste puhul kavatsetakse senisest enam hakata kohaldama piloototsusemenetlust².

EIK registreeris 2012. aastal 301 Eesti Vabariigi vastu esitatud uut kaebust, mis on edastatud erinevatele kohtulikele formatsioonidele lahendamiseks. Vastuvõetamatuks tunnistati ja kohtuasjade nimistust kustutati ainuisikuliselt asju läbivaatava kohtuniku ja kolmeliikmelise komitee poolt kokku 265 kaebust³ (vaid 1 neist edastati eelnevalt Eestile vastamiseks), 7-liikmelise koja poolt tunnistati vastuvõetamatuks 4 kaebust. Lisaks tegi EIK 4 sisulist otsust kokku 8 kaebuse suhtes. Kokku tegi EIK 2012. aastal seega Eesti suhtes 277 lahendit. Võrdluseks võib tuua, et 2011. aastal esitati Eesti Vabariigi vastu 346 kaebust, vastuvõetamatuks tunnistati 229 kaebust ja tehti 3 sisulist otsust.

Kokku on EIK 1. jaanuari 2013 seisuga registreerinud 639 Eesti vastu esitatud kaebust (see arv ei sisalda veel registreerimiseelses staadiumis olevaid kaebusi; 1. jaanuaril 2012 oli vastav arv 618). Registreeritud kaebus tähendab, et kaebus vastab formaalsetele nõuetele, kuid ei tähenda, et kaebus edastatakse Eestile vastamiseks. Enamiku neist kaebustest tunnistab EIK vastuvõetamatuks enne Eestile vastamiseks saatmist.⁴ 2012. aastal edastas EIK Eestile vastamiseks 11 kaebust (2011. aastal 12 kaebust). 2012. aastal määras EIK ühe Eesti vastu esitatud kaebuse tagamiseks esmakordselt esialgse õiguskaitse, kuid see tühistati kaebuse vastuvõetamatuks tunnistamisel 2-3 kuu pärast (vt pikemalt punkt 3.3; esialgse õiguskaitse taotlusi esitati 2012. aastal 5; 2011. aastal 6).

* EIK reform

18.–19. veebruaril 2010. aastal toimus Šveitsi eesistumise ajal Interlakeni konverents, millel Euroopa Nõukogu (edaspidi EN) liikmesriigid võtsid ühehäälselt vastu deklaratsiooni ja tegevuskava EIK reformimiseks⁵. 26.–27. aprillil 2011 võeti Türgi eesistumise ajal Interlakeni konverentsi jätkukonverentsil vastu Izmiri deklaratsioon⁶. 2012. aastal jätkas Suurbritannia oma EN eesistumise ajal kohtureformi teemaga ning 20. aprillil 2012 võtsid EN liikmesriigid vastu Brightoni deklaratsiooni⁷. Brightoni deklaratsioonis on eelkõige rõhutatud riikide vastutust konventsiooni riigisisese rakendamise eest. EIK subsidiaarsus tähendab, et rikkumisi tuleb kohase seadusandluse ning konventsiooni ja EIK praktikaga kooskõlas olevate kohtulahenditega riigisiselt ennetada; juba toimunud rikkumiste heastamiseks peavad paigas olema kättesaadavad ja tõhusad riigisisemed menetlused ning tuleb tagada, et korduvaid kaebusi EIKi ei jõuaks. Brightoni deklaratsioonis lepiti kokku ka konkreetsete konventsioonimuudatuste

---

² Piloototsusemenetlus tähendab, et EIK valib välja ühe juhtkaebuse, peatades selleks ajaks analoogsete kaebuste menetlemise. Kui vastustajariik kehtestab piloototsuse alusel kohase riigisisese õiguskaitsevahendi, mida saavad kasutada ka need kaebajad, kelle EIKi esitatud kaebuste menetlemine on peatatud või kelle kaebuse suhtes EIK ei ole veel otsust teinud, siis peavad sellised kaebajad üldjuhul esmalt ammandama uue riigisisese vahendi.

³ Tegemist on esialgse mitteametliku statistikaga.

⁴ 2010. aastal EIK koostatud statistika ülevaate kohaselt on 98% Eesti vastu esitatud kaebustest kas vastuvõetamatud või kustutatud kohtuasjade nimistust; vaid 2% kaebuste suhtes on tehtud sisulised otsused.

⁵ Vt Valitsuse esindaja 2010. aasta ülevaade, elektrooniliselt kättesaadav <http://www.vm.ee/?q=node/16262>

⁶ Vt Valitsuse esindaja 2011. aasta ülevaade, elektrooniliselt kättesaadav <http://www.vm.ee/?q=node/16262>

⁷ Interlakeni, Izmiri ja Brightoni deklaratsioonid on inglise ja eestikeelsena elektrooniliselt kättesaadavad: <http://www.vm.ee/?q=taxonomy/term/229>

tegemine. EN ministrite komiteel (edaspidi *MK*) paluti vastavad konventsioonimuutmise protokollid vastu võtta 2013. aasta lõpuks.

2012. aasta detsembri seisuga on EN MK inimõiguste juhtkomitee (edaspidi *CDDH*)⁸ koostanud Brightoni deklaratsiooni alusel konventsiooni 15. protokoll ja selle seletuskirja, mis on edastatud EN MKle vastuvõtmiseks⁹. Konventsiooni 16. fakultatiivne protokoll ja selle seletuskiri¹⁰ kavatakse inimõiguste juhtkomitees vastu võtta märtsis 2013 ning edastada seejärel samuti EN MKle.¹¹ 15. protokoll sisus lepiti kokku Brightoni deklaratsioonis. Seega tuleb Eestil ilmselt 2013. aasta teises pooles võtta kohased sammud selle protokolliga ühinemiseks. Kuna 16. protokoll on fakultatiivne (jõustub 10. ratifitseerimise järgelt), siis peab Eesti hindama, kas ja millal 16. protokolliga ühineda.

Interlakeni ja Izmiri deklaratsioonide alusel pidid riigid 2011. aasta lõpuks esitama EN MKile aruanded, mida riigid on nendes deklaratsioonides sätestatud subsidiaarsuskohustuse täitmiseks riigisiselt teinud. 2012. aastal võttis EN MK inimõiguste juhtkomitee nende riigiaruannete põhjal vastu soovitused¹², mis puudutavad peamiselt parema riigisisese koordineerimise tagamist nii EIK otsuste levitamise kui täitmise osas. Samuti soovitatakse nii koordineerija kui tema kontaktisikute roll seadusandluses selgelt määratleda, et koordineerijal oleks oma ülesandeid võimalik reaalset täita.

---

⁸ *Steering Committee of Human Rights*, CDDH, kuhu kuuluvad kõigi 47 EN liikmesriigi esindajad.

⁹ Brightoni deklaratsiooni alusel 15. protokolliga:

- Lisatakse konventsiooni preambulisse läbipaistvuse ja kättesaadavuse eesmärgil viide subsidiaarsuse põhimõttele ja kaalutusõiguse doktriinile (Brightoni deklaratsiooni punkt 12 b).
- Tähtaega, mille jooksul vastavalt konventsiooni artikli 35 lõikele 1 peab esitama kohtule kaebuse, lühendatakse kuult kuult neljale kuule (Brightoni deklaratsiooni punkt 15 a).
- Muudetakse konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti b, jättes välja sõnad „selle alusel ei või jätta läbi vaatamata ühtki asja, mida riigisisene kohus ei ole nõuetekohaselt läbi vaadanud“ (Brightoni deklaratsiooni punkt 15 c).
- Muudetakse konventsiooni artiklit 30, jättes kohtuasjade kojalt suurkojale üleandmist reguleerivast sättest välja sõnad „kui ükski kohtuasja pooltest ei ole selle vastu“, et EIK suurkoda saaks paremini täita oma kesket rolli kohtupraktika järjepidevuse paremaks saavutamiseks (Brightoni deklaratsiooni punkt 25 d).
- Muudetakse konventsiooni artikli 23 lõiget 2, et asendada kohtunike vanusepiirang nõudega, mille järgi kohtunikud ei tohi olla üle 65-aastased ajal, mil nende ametiaeg algab (Brightoni deklaratsiooni punkt 25 f).

¹⁰ Brightoni deklaratsiooni kohaselt 16. fakultatiivse protokolliga muudetakse EIK ja riigi ametiasutuste omavahelise suhtluse tugevdamiseks konventsiooni ja täiendatakse kohtu pädevust, andes EIKile õiguse konventsiooniosalise määratud kohtu (reeglina kõrgeim kohus või kohus, kelle otsuse peale edasikaebevõimalus puudub) taotluse alusel anda nõuandvaid arvamusi konventsiooni konkreetse kohtuasja kontekstis riigisisel tasandil tõlgendamiseks (Brightoni deklaratsiooni punkt 12 d).

¹¹ Inimõiguste juhtkomitee (CDDH) aruanded ja muud dokumendid on elektrooniliselt kättesaadavad: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cddh/Meetings_2012_en.asp

¹² Riigiaruannete analüüs ja soovitused on elektrooniliselt kättesaadavad: [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cddh/CDDH-DOCUMENTS/CDDH\(2012\)R76_Addendum%20I_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cddh/CDDH-DOCUMENTS/CDDH(2012)R76_Addendum%20I_EN.pdf)

* Euroopa Liidu ühinemine konventsiooniga

1. detsembril 2009 jõustunud Lissaboni leping ning konventsiooni 14. protokoll näevad ette Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühinemise inimõiguste konventsiooniga. EL poolt peab läbirääkimisi Euroopa Komisjon (edaspidi *KOM*), kes konsulteerib jooksvalt EL nõukogu põhiõiguste töögrupiga¹³. EN poolel andis EN MK *ad hoc* mandaadi läbirääkimiste pidamiseks inimõiguste juhtkomiteele. Viimane volitas algselt läbirääkimisteks 14-liikmelise alamgrupi CDDH-UE, mille töös osalesid 7 EL liikmesriigi eksperti ja 7 ELi mittekuuluva riigi eksperti. Kuigi CDDH-UE koostas juuniks 2011 liitumislepingu teksti ja seletuskirja projektid, siis selgus samaaegselt, et ELis puudub lepingudokumentide suhtes konsensus. 2011. aasta sügisel peatati seetõttu Strasbourgis läbirääkimised ja liitumislepingu tingimuste arutelu jätkati 27 EL liikmesriigi ja KOM tasemel Brüsselis. 14. juunil 2012 esitas ELi esindav KOM ENile ELi uued ettepanekud liitumisläbirääkimiste jätkamiseks Strasbourgis. Läbirääkimistega Strasbourgis jätkati koosseisus 47 EN liikmesriiki ja KOM. 2012. aasta lõpuks on toimunud kolm kohtumist. KOMi ja ELi mittekuuluvate riikide vahel on jätkuvalt eriarvamused mitmetes küsimustes, mistõttu jätkuvad läbirääkimised 2013. aastal.¹⁴ Läbirääkimiste edukaks lõpetamiseks on vajalik saavutada mõistlik tasakaal, mis ELi mittekuuluvate riikide jaoks tähendab, et konventsiooni tuleb ELi liitumisega seoses muuta nii vähe kui võimalik, ning EL jaoks ELi eristaatuse piisavat arvestamist (mis eelkõige puudutab ELi ja EL liikmesriikide pädevuste jaotust). Samaaegselt räägitakse ELi nõukogu põhiõiguste töögrupis läbi nn siseregleid, mis peaksid ELi liitumise järgselt reguleerima ELi ja ELi liikmesriikide vastastikuseid kohustusi EIKis toimuva menetluse suhtes.

* Eesti tegevus seoses EIK reformiga

EIK ja EN on korduvalt palunud riikidel saata EIK kantseleisse riiklikke eksperte, eelkõige vastuvõetamatute kaebuste kiiremaks läbivaatamiseks. Eesti on seda üleskutset järginud kahel korral. Maist 2012 kuni maini 2013 on EIK kantseleis Harju Maakohtu kohtunik, kelle lähetust toetavad Eesti riik ja Euroopa Kohtunike Koolitusvõrgustik. Eesti esimese eksperdina lähetas Riigikohus EIK kantseleisse oma nõuniku oktoobrist 2010 septembrini 2011 ning teadaolevalt kavatses Riigikohus seda head praktikat 2013. aasta teises pooles korrata.

Izmiri deklaratsiooni punktis B.1(d) kutsuti riike üles tõlkima oma riigikeelde kaebuste vastuvõetamatuse käsiraamat. 2012. aastal koostatud tõlge eesti keelde on kättesaadav nii Välisministeeriumi kodulehel kui EIK kodulehel¹⁵.

EIK kohtunikega seoses on oluline märkida, et kui Eesti esitas 1. juunil 2010 EIKile neljaliikmelise ad hoc kohtunike nimekirja¹⁶, siis kohtureeglite reegli 29¹ ja Vabariigi

¹³ *The Working Party on Fundamental Rights, Citizens Rights and Free Movement of Persons*, FREMP.

¹⁴ CDDH *ad hoc* kohtumiste aruanded ja ühinemisdokumentide projektid on elektrooniliselt kättesaadavad http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/Accession/Meeting_reports_en.asp

¹⁵ <http://www.vm.ee/?q=taxonomy/term/229> ja http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82FA5A35-DA60-455F-961C-8E378A8F16F7/0/EST_Guide_pratique.pdf.

¹⁶ Konventsiooni 1. juunil 2010 jõustunud artikli 26 lõige 4 kohaselt osaleb *ex officio* liikmena koja ja suurkoja töös asjaomasest konventsiooniosalisest valitud kohtunik. Kohtureeglite reeglis 29¹ on *ad hoc* kohtunike nimetamise korda ja tähtaegu täpsustatud. *Ad hoc* kohtunike nimekirjad on elektrooniliselt

Valitsuse 20. mai 2010 korralduse nr 197 kohaselt lõppesid seniste *ad hoc* kohtunike volitused 31. mail 2012. Arvestades, et *ad hoc* kohtuniku kaheaastane ametiaeg on kohtumenetluse mõttes lühike ning et nii riigi kui EIK seisukohast on oluline tagada *ad hoc* kohtunike kõrge tase ja võimekus tegeleda ametikohaväliselt üksikute kohtuasjadega tõhusalt, pikendas Eesti seniste *ad hoc* kohtunike volitusi uueks kaheaastaseks tähtjaks (v.a Julia Laffranque'i volitused, kes on alates 3. jaanuarist 2011 Eesti alaline kohtunik EIKis).

2. 2012. aastal Eesti Vabariigi suhtes tehtud sisulised otsused

2012. aastal tegi EIK Eesti suhtes neli sisulist otsust, millest ühes tuvastas rikkumise, kahes leidis, et konventsiooni ei ole rikutud ning neljandas leidis kaks rikkumist ja kolme kaebuse osas, et rikkumisi ei ole. Esimeses asjas leidis EIK, et isiku õigust õiglasele kohtumenetlusele oli rikutud, kuna tal puudus juurdepääs jälitustoimikus sisalduvatele dokumentidele. Teises asjas asus EIK seisukohale, et endisest kohtunikust kaebaja süütuse presumptsiooni ei olnud prokuratuuri avaldatud teadetega rikutud. Kolmandas asjas leidis EIK, et korduvalt kriminaalkorras süüdi mõistetud välismaalase Eesti elamisloa kehtetuks tunnistamine ja tema Eestist väljasaatmine oli põhjendatud. Neljandas asjas tuvastas EIK rikkumised seoses vangist kaebaja rahustusvoodisse paigutamise ja kaebeõigusega vanglas; muudes vanglaeluga seotud kaebustes rikkumisi ei leitud.

2.1 6. märtsi 2012 otsus asjas *Leas vs. Eesti* (kaebus nr 59577/08)

Kaebaja Johannes Leas leidis, et rikutud on konventsiooni artikli 6 lõiget 1 ja artikli 6 lõike 3 punkti b (õigus õiglasele kohtumenetlusele), kuna tema suhtes toimunud kriminaalmenetluses rikuti poolte võrdsuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni. EIK leidis, et konventsiooni artiklit 6 on rikutud sellega, et kaebaja ei saanud oma kriminaalasjas juurdepääsu jälitustoimikus olevatele tõenditele ning kaitse õiguste tasakaal ei olnud tagatud ka muude meetmetega.

Kaebus puudutas kriminaalmenetluses jälitustegevuseks lubade andmist ja jälitustoimikuga tutvumise õigust. Kaebajale ei võimaldatud juurdepääsu jälitustoimikule ning kaebaja sai tutvuda vaid nende valikuliste jälitustegevuse materjalidega, mille esitas kohtule prokuratuur. EIK rikkumist tuvastava otsuse peamiseks põhjenduseks oli, et kuigi maakohus oli algselt andnud kaebajale ja tema kaitsjale loa jälitustoimikuga tutvumiseks, siis ei suutnud kohus tagada oma määruse täitmist uurimisasutuste poolt. Samuti leidis EIK, et kuigi kaebaja asjas oli kohus väidetavalt ise tutvunud jälitustoimiku materjalidega, et tagada tasakaal süüdistuse ja kaitse vahel, siis ei olnud kohtutoimiku materjalide põhjal sellise tutvumise ulatus selge ning samuti ei teavitatud kaebajat ennetavalt sellisest meetmest. Ka ei selgitatud kaebajale, miks talle ei võimaldata juurdepääsu jälitustoimikule ja millise iseloomuga on avalikustamata info ega isegi mitte seda, kas jälitustoimik üldse sisaldab täiendavat infot. Seega ei olnud EIK arvates jälitustegevusega saadud tõendite salastamise/avalikustamise otsustamise protseduur

vastavuses võrdse kohtumenetluse põhimõttega ega taganud menetlusosalistele võrdseid võimalusi.

EIK mõistis kaebaja kasuks 5200 eurot mittevaralise kahju eest ja 3000 eurot kohtukulude katteks. Kohtuotsus jõustus 6. juunil 2012, sellega määratud hüvitis on kaebajale välja makstud. Lisaks on kaebaja esitanud Riigikohtule oma kriminaalasja teistmisavalduse, mille Riigikohus otsustas 19. novembril 2012 menetlusse võtta. Tulevikus tuleb kriminaalajade, milles osa tõendeid on saadud jälitustegevusega, menetlemisel eriti hoolikalt hinnata kaitse õiguste tasakaalu ja tagamist. Vt ka ülevaate lisa p 2.7.

2.2 29. mai 2012 otsus asjas Šuvalov vs. Eesti (kaebused nr 39820/08 ja 14942/09)

Kaebaja oli endine Harju Maakohtu kohtunik Ardi Šuvalov, kes oli mõistetud süüdi altkäemaksu võtmise eest. EIK leidis (viie poolthäälega kahe vastu), et konventsiooni artikli 6 lõigetega 1 (õigus õiglasele kohtumenetlusele) ja 2 (süütuse presumpatsioon) kaitstud õigusi ei olnud rikutud. EIK asus seisukohale, et kaebaja asjas Riigiprokuratuuri poolt pressiteadete avaldamisega ning riigiprokuröri poolt ajakirjandusele avalduste tegemisega ei olnud rikutud Šuvalovi suhtes süütuse presumptsiooni.

Varem, 30. märtsil 2010 tehtud otsuses oli EIK juba tunnistanud vastuvõetamatuks suurema osa Šuvalovi kaebusi. Nimelt leidis EIK otsuses (konventsiooni artikli 8 ning artikli 6 lõike 1 ja lõike 3 punkti d alusel), et Eesti kohtud ei olnud rikkunud kaebaja eraelu puutumatust kriminaalmenetluse kohta teabe avaldamisega; samuti leidis EIK otsuses, et kaebajat ei õhutatud kuritegu toime panema, tema vahistamisel ja läbiotsimisel ei rikutud tema kui kohtuniku puutumatust ning tema taotletud tunnistajate istungile kutsumatajätmisega ei rikutud õiglast menetlust. Lisaks kinnitas EIK, et konventsioon ei taga isiku õigust nõuda õigusakti põhiseadusevastaseks tunnistamist.

Kaebaja esitas 29. mai 2012 otsuse peale konventsiooni artikli 43 lõike 1 alusel taotluse asja 17-liikmelisele suurkojale edasisaatmiseks¹⁷. 22. oktoobril 2012 otsustas EIK suurkoja viiest kohtunikust koosnev kolleegium, et kaebaja taotlust ei rahuldata. EIK 29. mai 2012 otsus jõustus seega 22. oktoobril 2012. Vt ka ülevaate lisa p 2.8.

2.3 29. mai 2012 otsus asjas Julin vs. Eesti (kaebused nr 16563/08, 40841/08, 8192/10 ja 18656/10)

EIK koondas ühte menetlusse vangist kaebaja Vjatšeslav Julini neli erinevat kaebust, mis olid seotud artiklite 3 (piinamise keelamine), 6 (õigus õiglasele kohtumenetlusele) ja 8 (õigus era- ja perekonnaelu austamisele) väidetava rikkumisega. EIK asus oma otsuses seisukohale, et:

- artiklit 3 on rikutud osas, mis puudutab kaebaja rahustusvoodis kinnipidamist;
- artiklit 3 ei ole rikutud osas, mis puudutab kaebaja suhtes jõu ja käeraudade kasutamist (üks kohtunik jäi eriarvamusele);

---

¹⁷ Konventsiooni artikli 43 kohaselt võib kohtuasja pool kolme kuu jooksul alates koja otsuse tegemisest erandjuhul taotleda asja suurkojale edasisaatmist. Suurkoja viiest kohtunikust koosnev kolleegium rahuldab taotluse juhul, kui see tõstatab olulise, konventsiooni või selle protokollide tõlgendamist või kohaldamist käsitleva või üldise tähtsusega küsimuse.

- artiklit 3 ei ole rikutud osas, mis puudutab kaebaja kaebust, et tema väärkohtlemise kaebusi ei uuritud kohaselt;
- artikli 6 lõiget 1 ei ole rikutud osas, mis puudutab kinnipidamistingimuste peale esitatud kaebuste riigilõivust vabastamata jätmist;
- artikli 6 lõiget 1 on rikutud osas, mis puudutab kaebaja täieliku läbiotsimise peale esitatud vaiete läbivaatamatajätmist, kuna sellega võeti kaebajalt ära võimalus pöörduda halduskohtusse.

Kõik ülejäänud kaebused tunnistas EIK vastuvõetamatuks.

EIK mõistis kaebajale kahe tuvastatud rikkumise eest mittevaralise kahjuna 10 000 eurot. Otsus jõustus 29. augustil 2012. Otsusega mõistetud hüvitis on kaebajale välja makstud. Vt ka ülevaate lisa p 2.3 ja 2.4.

2.4 3. juuli 2012 otsus asjas Samsonnikov vs. Eesti (kaebus nr 52178/10)

Kaebaja Dmitri Samsonnikov kaebas konventsiooni artiklite 8 (õigus era- ja perekonnaelu austamisele) ja 3 (piinamise keelamine) väidetava rikkumise peale. Kaebaja oli Vene Föderatsiooni kodanik, kelle tähtajalist elamisluba ei pikendatud, kuna ta oli korduvalt süüdi mõistetud erinevate süütegude eest. Jaanuaris 2011 oli kaebajale tehtud lahkumisettekirjutus ning mais 2011 saadeti ta Eestist välja, kolmeaastase sissesõidukeeluga.

EIK leidis (viie poolthäälega kahe vastu), et kaebaja konventsiooni artikliga 8 tagatud õigusi ei ole rikutud. EIK viitas oma senises kohtupraktikas väljakujunenud kriteeriumitele ning hindas nende alusel kaebaja sidet Eesti ja Venemaaga, kaebaja toime pandud tegude raskust ja olemust, tema väljasaatmise mõjusid tema perekonnaelule ning asus seisukohale, et antud juhul oli väljasaatmine ja kolmeaastane sissesõidukeeld proportsionaalne.

Kuna pooled ei taotlenud asja edasisaatmist suurkojale, jõustus otsus 3. oktoobril 2012. Vt ka ülevaate lisa punkt 2.6.

3. 2012. aastal Eesti Vabariigi suhtes tehtud otsused kaebuste vastuvõetavuse kohta

2012. aastal tunnistas EIK 5 Eesti Vabariigi vastu esitatud kaebust tervikuna vastuvõetamatuks.

3.1 4. jaanuari 2012 otsus asjas Velleste vs. Eesti (kaebus nr 67623/10)

Kaebaja Urmas Velleste leidis konventsiooni artikli 6 lõikele 1 (õigus õiglasele kohtumenetlusele) toetudes, et tema kriminaalmenetlus oli ebamõistlikult pikk. EIK asus vastuvõetamatuse otsuses seisukohale, et kaebaja oli jätnud kasutamata tõhusad õiguskaitsevahendid, mille kaudu oleks saanud rikkumise tuvastamise korral heastada kriminaalmenetluse ebamõistliku kestuse riigisisestelt.

EIK märkis otsuses, et menetluse pikkuse asjades tähendab õiguskaitsevahendi tõhusus, et see kas aitab kiirendada pooleliolevat menetlust või võimaldab kaebajale piisava

hüvitise juba esinenud viivituse eest. Kriminaalmenetluses võib heastamismeede seisneda ka karistuse vähendamises, menetluse lõpetamises või kahjuhüvitise maksmisses. Tullud Eesti õigussüsteemi juurde, viitas EIK esmalt Riigikohtu 30. detsembri 2008 põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsusele nr 3-4-1-12-08, milles on väljendatud, et kriminaalasjas tuleb menetluse pikkust puudutav kaebus esitada asja arutavale kohtule. Vastav kohus saab kaebaja õiguste rikkumise, mis on seotud menetluse ebamõistliku pikkusega, tuvastamise korral menetluse lõpetada, mõista kaebaja õigeks või võtta menetluse pikkust arvesse kaebajale karistuse mõistmisel. Eesti kriminaalkohtute praktika näitab EIK sõnul, et karistus on selle põhimõtte alusel ka realselt vähendatud. Ka juba *Malkov vs. Eesti* kohtuasjas 4. veebruaril 2010 (kaebus nr 31407/07) tehtud otsuses nõustus EIK valitsusega, et vastav praktika – karistuse vähendamine – toob kaasa kaebajal ohvri staatuse kaotuse EIKis.

Kaebaja asjas asus EIK seisukohale, et kuna nii maakohus kui ringkonnakohtus hindasid kaebaja väiteid menetluse pikkuse kohta ja leidsid, et antud asjaoludel ei olnud menetlus ülemääraselt pikk, siis oleks kaebaja võinud alama astme kohtute seisukohad vaidlustada Riigikohtus. Kuna kaebaja seda ei teinud ega märkinud, mis vabastaks ta sellise meetme kasutamise kohustusest, leidis EIK, et riigisisised õiguskaitsevahendid ei olnud ammendatud ja kaebus tuleb tunnistada vastuvõetamatuks.

Kõikide muude kaebaja kaebuste osas märkis EIK üksnes lakooniliselt, et kuna kaebaja ei tõstatanud samu kaebusi kassatsioonis, on riigisisised õiguskaitsevahendid ammendamata. Otsus on lõplik.

3.2 4. jaanuari 2012 otsus asjas *Andrejev vs. Eesti* (kaebus nr 64016/10)

EIK leidis ka selles vastuvõetamatuse otsuses, et kaebaja Juri Andrejev, kes väitis konventsooni artikli 6 lõikele 1 (õigus õiglasele kohtumenetlusele) toetudes, et tema kriminaalmenetlus oli ebamõistlikult pikk, oli jätnud kasutamata tõhusad õiguskaitsevahendid, mille kaudu oleks saanud rikkumise tuvastamise korral heastada kriminaalmenetluse ebamõistliku kestuse riigisiselt.

EIK tunnistas kaebuse vastuvõetamatuks samadel alustel nagu *Velleste* kaebuse, märkides, et kaebaja ei olnud tõendanud, et ta ühelgi viisil oleks vaidlustanud menetluse ebamõistlikku kestust riigisisestest kohtutes ega olnud ka selgitanud, mis vabastaks ta sellise meetme kasutamise kohustusest. Kaebaja muud kaebused tunnistas EIK samuti vastuvõetamatuks. Otsus on lõplik.

Velleste ja *Andreyevi* otsused on selgeks juhiseks tulevastele Eesti kaebajatele ja kaebajate esindajatele. Isik, kes leiab, et tema asjas toimuv kriminaalmenetlus on ebamõistlikult pikk, peab tõstatama selle väite ise riigisisest menetluses kohasel viisil ja kuni viimase võimaliku kohtuinstantsini. Siiski tuleb arvestada, et kriminaalasjades, kus süüdistav tunnistatakse lõppastmes õigeks, saab riigipoolne kohane heastav meede olla üksnes kahju hüvitamine.¹⁸ Vt ka ülevaate lisa punkt 2.1.

---

¹⁸ Vt ka *Juridica IX/2012*, M. Kuurberg „Tõhusad õiguskaitsevahendid ebamõistlikult pika menetluse heastamiseks Eestis.“

3.3 15. mai 2012 otsus asjas M.R. ja L.R. vs. Eesti (kaebus nr 13420/12)

Kaebuse esitas Eesti kodanikust ema enda (M.R.) ja oma 30. juunil 2009 Milanos sündinud tütre (L.R.) nimel. Pärast detsembris 2010 lapsega Eestisse reisimist ei pöördunud ema ega laps enam Itaaliasse tagasi, mistõttu esitas lapse Itaalia kodanikust isa Eestile Haagi lapseröövi suhtes tsiviilõiguse kohaldamise rahvusvahelise konventsiooni (edaspidi *Haagi lapseröövi konventsioon*) alusel lapse tagastamise taotluse. Eesti kohtud rahuldasiid lapse isa taotluse, misjärel pöördus lapse ema kaebusega EIKi.

EIK leidis, et kaebus era- ja perekonnaelu austamise rikkumise peale (konventsiooni artikkel 8) on selgelt põhjendamatu ja tuleb tunnistada vastuvõetamatuks. EIK tõi esmalt välja oma senise kohtupraktika Haagi lapseröövi konventsiooni rakendamise kohta ning hindas seejärel konkreetset Eesti-sisest kohtumenetlust. EIK asus seisukohale, et Eesti kohtud on kohaldanud Haagi lapseröövi konventsiooni korrektselt. EIK tõi muuhulgas välja, et asja on hinnanud kolme astme kohtud; esimese astme kohtus on toimunud istung; nii lapse ema kui isa on saanud esitada kohtutele kirjalikke selgitusi ja tõendeid; lapse olukorda on hinnanud eksperdid; arvesse on võetud perekonna olukorda tervikuna; kaebajal oli edasikaebeõigus.

EIK rõhutas ka seda, et Haagi lapseröövi konventsiooni alusel ei viida läbi lapse hooldusõiguse määramist, vaid otsustatakse vaid lapse tagastamine riiki, kust teine vanem on lapse ebaseaduslikult ära viinud. Seetõttu saavad nimetatud konventsiooni alusel selle riigi kohtud, kus tagastamist taotletakse, jätta lapse tagastamata üksnes siis, kui tagastamine võiks olla lapsele füüsiliselt või psühholoogiliselt ohtlik. Selliseid aluseid antud juhul Eesti kohtud ei tuvastanud ning EIK nõustus Eesti kohtute järeldustega.

Tegemist oli kohtuasjaga, kus EIK tegi 9. märtsil 2012 Eesti suhtes üldse esmakordselt esialgse õiguskaitse määramise otsuse¹⁹, kohustades riiki peatama lapse tagastamise täitemenetluse. Kuna kaebus tunnistati vastuvõetamatuks, on 15. mai 2012 otsuses märgitud, et esialgse õiguskaitse kohaldamise võib lõpetada. Otsus on lõplik.

Tuleb lisada, et EIK suurkojas on pooleli kohtuasja X. vs. *Läti* (kaebus nr 27853/09) arutamine, milles Läti on palunud EIKil selgitada Haagi lapseröövi konventsiooni tõlgendamise ja kohaldamisega seonduvat, et EIK kohtupraktika oleks selgem ja ettenähtavam. Suurkoja istung toimus 10. oktoobril 2012. EIK ei ole veel otsust teinud, ent see saab kindlasti olema selles valdkonnas järgimisele kuuluvaks juhtotsuseks.

3.4 26. juuni 2012 otsus asjas Taylor vs. Eesti (kaebus nr 37038/09)

EIK leidis, et konventsiooni artikli 5 (õigus isikuvabadusele ja -puutumatusse) alusel esitatud kaebus on selgelt põhjendamatu ja tuleb tunnistada vastuvõetamatuks. Kaebuse esitas Eesti kodanik Marko Rudi (otsuse tegemise ajaks Marko Taylor), kes oli USA Justiitsministeeriumi taotluse alusel võetud Eestis väljaandmisvahistusse ning kes anti 11

---

¹⁹ EIK kohtureeglite reegli 39 kohaselt võib osalise või muu asjaomase isiku taotlusel või omal algatusel koda või vajaduse korral koja esimees osalistele ette kirjutada mis tahes esialgse õiguskaitse vahendi, mis tuleks tema arvates võtta osaliste või menetluse nõuetekohase kulgemise huvides.

kuud pärast kinnipidamist USAle välja (USAs kahtlustati kaebajat nelja kuriteo toimepanemises).

EIK nõustus valitsusega, et kaebaja väljaandmisvahistusse võtmine oli seaduslik ning see, et ta ei saanud pärast väljaandmisvahistuse kohaldamise otsuste jõustumist taotleda täiendavat vahistatuse põhjendatuse kontrolli, oli antud juhul konventsiooniga kooskõlas. EIK kinnitas, et väljaandmisvahistus on spetsiifiline vabaduse võtmise alus, mille kohaldamisel ei pea kohtud tõendama selle vajalikkust, kuid see peab olema teostatud isiku väljaandmise eesmärgil ning võib kesta üksnes väljaandmismenetluse tõhusa toimumise ajal. EIK leidis, et kaebaja väljaandmismenetlus toimus tõhusalt kogu 11 kuu vältel ja vastuolu konventsiooni artikliga 5 ei ole. EIK võttis arvesse, et kaebaja 11-kuuline kinnipidamine tulenes tema enda käitumisest – ta vaidlustas kõik tema suhtes tehtud otsused ning algatas menetlusi, mida seadus ette ei näinud; samas lahendasid Eesti kohtud kõik kaebused kiiresti. EIK pidas oluliseks ka seda, et kaebaja oleks kriminaalmenetluse seadustiku § 447 lõike 7 alusel väljaandmisvahistusest vabastatud automaatselt ühe aasta möödumisel tema vahi alla võtmisest.

EIK tunnistas selgelt põhjendamatuks ja vastuvõetamatuks ka kaebaja konventsiooni artiklite 6 (õigus õiglasele kohtumenetlusele), 7 (karistamine seaduse alusel), 8 (õigus era- ja perekonnaelu austamisele) ja 13 (õigus tõhusale õiguskaitsevahendile) alusel esitatud kaebused. Otsus on lõplik.

3.5 3. aprilli 2012 otsus asjas *Irini Lechouritou jt vs. Saksamaa ja 26 Euroopa Liidu liikmesriiki (sh Eesti)* (kaebus 37937/07).

Kaebust Eestile teadmiseks ega vastamiseks ei edastatud, EIK tegi otsuse vastustajate seisukohti küsimata. ELi inimõiguste konventsiooniga ühinemise valguses on huvitav teada, et tegemist oli kaebusega, mida püüti esitada ELi ja selle liikmesriikide vastu ühiselt.

Kaebuse esitasid Kreeka kodanikud ja residendid varalise ja mittevaralise kahju hüvitamiseks, mida oli nende vanematele põhjustanud Saksamaa relvajõudude tegevus Teises maailmasõjas, Kreeka okupeerimise ajal. 1995. aastal olid kaebajad esitanud varalise ja mittevaralise kahju hagi Saksamaa Liitvabariigi vastu Kreeka kohtusse. Kreeka kohtud jõudsid lõppastmes seisukohale, et „jätakuvalt [on] kehtiv üldtunnustatud norm, mille kohaselt ei ole riiki võimalik kaevata teise riigi kohtusse ükskõik millise kahju põhjustanud asjaolu hüvitamiseks, mis leidis aset kohtu asukohariigi territooriumil ning millega on mingil moel kas sõja või rahu ajal seotud kostjaks oleva riigi relvajõud”.

Kuna hagejad tuginesid Brüsseli 1968. aasta kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades konventsiooni artikli 5 punktidele 3 ja 4, mis nende arvates tühistasid riikide puutumatusse kõikide õigusvastaste tegude puhul, mis on toime pandud kohtu asukohariigi territooriumil, esitas Kreeka apellatsioonikohus eelotsusetaotluse Euroopa Liidu Kohtule. 15. veebruaril 2007 asus Euroopa Kohus kohtuasjas C-292/05 seisukohale, et 1968. aasta Brüsseli konventsiooni artikli 1 esimese lõigu esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et „tsiviilasi” selle sätte tähenduses ei ole hagi, mille on füüsilised isikud ühes osalisriigis algatanud teise osalisriigi vastu ning millega nõutakse esimese

riigi territooriumil sõjaliste operatsioonide käigus aset leidnud relvajõudude tegevuse ohvrite õigusjärglastele tekitatud kahju hüvitamist.

Seejärel pöördusid kaebajad EIKi, kus nad leidsid, et rikutud on inimõiguste konventsiooni artikleid 6 (õigus õiglasele kohtumenetlusele, sh kohtusse pöördumise õigus) ja 13 (õigus tõhusale õiguskaitsevahendile) ning 1. protokollil artiklit 1 (vara kaitse). EIK märkis esmalt, et kaebus on esitatud ka ELi vastu, kuid kuna EL ei ole hetkel konventsiooniosaline, siis tuleb kaebus ELi vastu tunnistada vastuvõetamatuks *ratione personae*. Edasi märkis EIK, et tõusetub küsimus, kuidas saavad ELi liikmesriigid olla vastutavad Euroopa Kohtu otsuse eest. Kuna aga EIK tunnistas kaebuse vastuvõetamatuks muudel alustel, siis jättis ta selle intrigeeriva küsimuse pikemalt analüüsimata. Sisu osas märkis EIK, et kuigi Euroopa Kohus on pädev tõlgendama Euroopa Liidu õigust (sh Brüsseli konventsiooni), siis EIK on pädev hindama nende otsuste kooskõla inimõiguste konventsiooniga. Antud juhul leidis EIK, et puudub mis tahes alus arvata, et Euroopa Kohus oleks Brüsseli konventsiooni meelevaldselt ja konventsiooni rikkuvalt tõlgendanud ning tunnistas kõik kaebused vastuvõetamatuks.

4. 2012. aastal Eesti Vabariigi suhtes tehtud otsused kaebuste kohtuasjade nimistust kustutamise kohta

2012. aastal kustutas EIK ühe Eesti Vabariigi vastu menetluses olnud kaebuse kohtuasjade nimistust, kuna kaebaja tegevusetus kinnitas soovimatust menetlust jätkata.

4.1 14. veebruari 2012 otsus *Judin vs. Eesti* (kaebus nr 23543/07)

Kaebaja leidis, et rikutud on konventsiooni artikli 6 lõiget 1 (õigus õiglasele kohtumenetlusele), kuna tema kriminaalmenetlus ei olnud õiglane. EIK otsustas kaebuse konventsiooni artikli 37 lõike 1 punkti a alusel kohtuasjade nimistust kustutada, kuna kaebaja jättis valitsuse vastuväidetele, mille EIK talle vastamiseks edastas, reageerimata. Konventsiooni artikli 37 lõike 1 punkti a kohaselt võib EIK kaebuse kohtuasjade nimistust kustutada menetluse igas järgus, kui asjaolud viivad järeldusele, et kaebaja ei kavatsenud jääda kaebuse juurde ning kui ei esine muid aluseid, mis nõuaksid kaebuse läbivaatamise jätkamist.

5. Eesti suhtes tehtud kohtuotsuste täitmine

Järelevalvet EIK otsuste täitmise üle teostab konventsiooni artikli 46 lõike 2 kohaselt EN ministrite komitee (MK). Iga vastustajariik peab rikkumise tuvastanud otsuse jõustumisest kuue kuu jooksul esitama MK kohtuotsuste täitmise osakonna kontaktisikule kas tegevusplaani või tegevusaruande. Tegevusplan esitatakse siis, kui riik leiab, et otsust ei ole võimalik kuue kuu jooksul täita (eelkõige, kui vajalikud üldmeetmed, nt seadusmuudatuste jõustamine, võtavad kauem aega). Tegevusaruanne esitatakse, kui riik leiab, et otsus on juba täidetud. Ülevaade tuleb anda nii individuaalmeetmete (konkreetses kaebajale hüvitise maksmine; kohtuasja riigisisese teistmisvõimaluse olemasolu jms) kui üldmeetmete (seaduse- või praktikamuudatused, et vältida tulevikus analoogsete kaebuste EIKi esitamist) kohta.

Eestis esitab tegevusplaanid ja aruanded MKle Valitsuse esindaja EIKis. EIK otsuste sisuline täitmine lasub erinevatel riigiasutustel. Nii on hüvitiste väljamaksmine Rahandusministeeriumi pädevuses, muude meetmete puhul sõltub täitmine sellest, mis valdkonnas EIK rikkumise tuvastas (nt menetlusseadustike muutmise peaks algatama Justiitsministeerium; kohtupraktikat saavad muuta kohtud jne). Kõik Eesti suhtes tehtud otsused tõlgitakse eesti keelde ning avaldatakse Välisministeeriumi kodulehel²⁰. 2013. aastal on plaanis avaldada Eesti suhtes tehtud EIK lahendite tõlked ka Riigi Teatajas.

2012. aastal peeti EIK otsuste täitmise järelevalve eriistungeid 4 korral. Vaid 4.-6. juuni 2012 istungil oli päevakorras ühe Eesti kohtuasja järelevalve lõpetamine ja resolutsiooniga CM/ResDH(2012)74 lõpetati *Mikolenko vs. Eesti* asjas 8. oktoobril 2009 tehtud otsuse täitmise järelevalve.²¹

2012. aastal esitas Eesti tegevusaruande nelja otsuse täitmise kohta: *S. vs. Eesti* 4. oktoobri 2011 otsus; *Raudsepp vs. Eesti* 8. novembri 2011 otsus; *Andreyev vs. Eesti* 22. novembri 2011 otsus; *Leas vs. Eesti* 6. märtsi 2012 otsus. Lisainfo on esitatud *Kochetkov vs. Eesti* 2. juuli 2009 otsuse kohta. *Kochetkovi* otsuse täitmise järelevalve lõpetamine sõltub sellest, millal Eesti esitab täiendava informatsiooni uue riigivastutuse seaduse vastuvõtmise kohta.

---

²⁰ <http://www.vm.ee/?q=taxonomy/term/229>

²¹ Kohtuotsuste täitmise kohta on teave kättesaadav EN MK veebilehel, ent tuleb arvestada, et teavet kaasajastatakse hilinemistega:
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/default_en.asp